

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: En Far

Citation: Aakjær, Jeppe: "En Far", i Aakjær, Jeppe: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919, Gyldendal, 1918-19, s. 297. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer07tom-shoot-workid57420/facsimile.pdf> (tilgået 09. december 2022)

Anvendt udgave: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919

EN FAR

(1914.)

SIMON SIMMELKJÆR hed en Mand i Tredverne, der gik omkring i Landsbyerne og tækked for Folk. Ingen havde rigtig nogen Kjærlighed over hans Oprindelse; kom Samtaalen hen paa dette Punkt, blev Simon tavs og undvigende. Hans mørke Lød og mørke, brune Øjne, der overhvælvedes af sorte buskede Øjenbryn, modsagde just ikke den Opfattelse, der herskede Mand og Mand imellem, at han var af „æ Kjeltringslaw“, men voved en Knægt aabenlyst at slænge Kjeltring-Navnet til ham eller hans, resikerede han, at Simon slog ham halvt dærvet.

Da Simon for en halv Snes Aar siden kom til Egnen, var han tilsyneladende løs og ledig, men snart knyttede han sin Skæbne til en Kvinde, der havde fadet sig daare af de stærke brune Øjne og det lidt fremmedartede Skjær, der stod omkring ham. Som for at ha sit Hjærnes Udvalgte i Fred, nedsatte han sig oppe midt i Vild-Heden med brede Lyngsletter til hver en Kant. Her stabiaded han med egen Haand et Hjem paa Benene, der hverken fattedes Ko, Faar eller Gris. Ogsaa Rollingerne kom som af sig selv, én hvert Aar og sommetider to. Og Simon var en stræbsom Mand, der tjente mange Penge ind med Tækkenaalen, og Konen gav ham intet efter, men stod næsten uden Afladelse i Heden og ruskede Plukkyng, som hun bandt i Knipper, der blev til Traver og Læs, som solgtes til Gaardfolkene, hvad der ogsaa bragte mængen en god Skilling til Huse.

Saadan havde Flid og Nøjsomhed omsider skabt en

hel Idyl derude paa den brune Lyng. Folk, der tilfældigt kom forbi Stedet, maatte standse og kigge ind over det høje Jorddige, hvor det flittige Ægtepar havde fremtryllet den skønneste Blomsterhave midt i det hvide Sand. Reseda og „Tusinddyder“ kappedes her med Lavendler og Morgenfruer. Hylden stod med brede, haandstore Blomsterklase, og Ambra, Balsam og Regnfang sendte deres hidsige Dufte langt ud over Mose- og Hedesti, hvor de smeltede i et med Duft fra Pors og Revlingbusk. Marens hvide Hørlagner slog Smæld paa Tøjsnoren, der var udspændt mellem Brændrammen og Forstuedøren. og de smaa Barneskjorter, der var slængt til Tørring over de brede Stikkelsbærbuske, lyste langt ud i Egnen, mens Bierne jog hen over dem i gyldne Glimt.

Simon var lykkelig ved sit Hjem og holdt af at prale med, hvilke store Løg eller mægtige Kaal og Karlofler han avlede i sin Have. Ogsaa Konen og Børnene var hyppig Gjenstand for hans beundrende Omtale. Og Folk holdt af Simon, og syntes det var alkjönt af ham at være saa glad ved sit bitte Hjem.

Da gjorde Sogneis nye Præst pludselig en nyttig og værdifuld Opdagelse: Simon og Maren var nok ikke gift paa lovformelig Maade, men var „løben sammen“ saadan paa bedste Beskub. Folk havde jo nok anet, at der var „noget Firri ved'et“. Hvorfor skulde Brylluppet ellers ikke staa i deres egen Kirke? For Simon og Maren var jo rejst bort fra Egnen i nogle Dage den Gang, og Simon havde ved Hjemkomsten sagt, at deres Bryllup havde staaet hos en Slægtning paa Fyn. Men der var godnok dem, der vilde paastaa, at Simon i de samme Dage var bleven set i nærmeste Kjøbstad, og han kunde vel ikke mere end en anden én være to Steder paa én Gang? — Saadan snakkede Folk nu efter at Præsten var begyndt at kradse op i Sagen. Simon stævnedes gjentagende til Forher i Præstegaarden. Nødtvungen aflagde han omsider følgende Bekjendelse: Hans Far og Mor var begge Tatere, der drev fra Sogn til Sogn. De havde indøvet ham i det samme vagabonderende Liv som de selv havde levet, men han havde faaet Lede ved denne Levevis, var brudt ud, hvad der havde paaført ham deres Forbandelse. Han levede den Gang sammen med et Fruentimmer, der var kjendt over hele Vestjylland under Navn af Gule Grete, et for-

vorpent Individ, der var en hyppig Gæst i Landets Tugt-huse. Som Betingelsen for Adskillelsen aftvang hun ham forinden det Løfte, at han aldrig vilde gifte sig med nogen anden Kvinde. Og heller ikke var han da saadan hvad man kalder gift med Maren, ligesaa lidt som han havde været gift med Grete. Og han bad Præsten næsten paa sine Knæ om at holde ham det til Gode og ikke forlange af ham, hvad han ansaa for sin Lykkes Fortis.

Men Præsten stod ubøjeelig paa sin Dogmatik; for Menighedens Skyld turde han ikke la en saadan Ugudelighed passere, sa han. Desuden — hvorfor frygtede han; troede han ikke, at Gud var stærk nok til at beskytte ham!

„Jaja, Hr. Pastor!“ svarede Simon, „husk nu paa, te a bor langt ude paa Heden. Vorherre — det er godt nok, men hvad skal næe arme Mand stille op mod skidt Folk, der vil én til Livs!“ Og under Taarer fortsatte han: „A kan vel hytte mig selv, men min sølle Kone, der altid gaar ene hjemme ved de mange smaa Pøjkere, hvem skal læe hind en Haand, om Grete gjer Alvor af sin Trusel!“

Men Præsten blev ved sit, og de to aldrende Menne-sker maatte la sig vie i Præstens Dagligstue.

Der kom fra den Dag noget sky og ængstet over Simon Sittmelkjær, som ingen hittil havde sporet hos ham. Mens han forhen nok yndede en Spas og kunde sidde Aftener ud og høre paa Æmper eller selv fortælle dem, jog han nu afsted mod Hjemmet, næsten inden sidste Bid var sunken. Især viste hans Uro sig, naar der var set Tatere paa Egnen; hyppigst kom de i smaa Flokke i „Toiden“; det var den Tid, da Bonden klippede sine Faar; da vovede ingen at nægte dem en Aalmisse af Ulden.

Saadan var det en skøn Septemberdag, at Simon laa paa Laddet hos Søren Træwer. Søren gik ham selv tilhaande med Tag og Lyng; den lange Tækkemaal jog flittig ud og ind af det messinggule Tag; Simon bugtede sig som en vældig Slange omkring Simons Træsko og Buxeknæ; en Gang imellem vexledes et Par korte Ord med „Opstik-keren“ inde bag ved, naar Naalen nu og da kom paa den forkerte Side af Lægten; men ellers var Simon i Dag usædvanlig tavs. Han havde til Morgen i Avisen set en kort Meddelelse om, at „den kjendte Gut Gret“ atter

var kommen ud af Tugthuset. Hvis hun nu spurgte hans Løftebrud — og Taterne, der kom saa meget omkring, var ikke til at skjule noget for — hvad vilde han saa ikke kunne vente sig af det onde og hævnssyge Menneske! Hvert Øjeblik gik Simons Øjne uvilkaarligt fra Arbejdet paa det høje Hustag ud mod hans Hjem, der tegnede sig som en lille mørk Prik fjærnt mod Lynghedens blaa Horisont. Han tænkte paa Konen, den godliidende Maren, der gik derude og nussede med Gryde og Spand; han tænkte paa sin hængule Rollingflokk, der plejede at komme dumlende imod ham langs Hedestien, naar de saa ham fjærnt mod Aftenrøden; han tænkte paa det ailermindste, der endnu laa i Vuggen med store brune Øjne, men allerede var fuld af tusind kjære Spilopper.

Paa én Gang gled en kroget Skikkelse omkring Hus-hjørnet og stillede sig op lige under Laddet, paa hvilket Simon stod. Simon kæg ned og kjendte Jørgen Rakker, en af Gule Gretes intimeste Hælere. Simon gjorde sig saa lille, som skulde han krybe ind i Taget, men Taterens Falkeøjne havde opdaget ham.

„Se, se! Skal en træffe gamle Bekjendte her? Til Lykke! skal en vel sige, da du jo har været med Maren ved „den svot Mand“ og faaet slaet fast, hvad I tyt var for løst.

— Ja, a kan da hilse dig fra Grete. Hun er jo kommen ud endnu engang. Hun vilde vist gjerne ha dig under fire Øjne. Hun gik fra mig midtvejs. A maatt ett se, hvor hun gik hen. Grete har jo gjerne sine egne Sager at gaa efter.

Ja, Farvel, Simon! Kommer a forbi din Dør, maa a nok gaa ind og faa min Pibe tændt; saa kan a spare mine Svovlstikker til andre Ting!”

Stymperen forsvandt ind i Gaarden; Simon laa formeilig og rystede af Sindsbevægelse. Den hævnssyge Taterske var altsaa virkelig paa Egnen, og formodentlig bryggede hun paa ondt imod ham. Det fremgik ogsaa af Rakkerens forblommede Tale.

Noget før Fyraftenstid steg Simon ned fra sit Arbejde.

„A vild gjerne hjem, før det blev for sild; a er rød for, de Smaa er ene hjemme; Maren havde lovet at gaa ud for at vende et Læs Lyng for Niels Bjaarkjær.“

„Ja saamænd,“ sagde Søren Trøwer, „vil du da ett til Døren og ha en Bid Brød?“

„Nej Tak, a vil helst afsted.“

„Hvad er det for en Kvulmen, det sætter op derhenne i æ Sønden?“ sa Simon og pegte ud mod en begyndende Røgsky, der voxede og voxede for deres Øjne. „Snart som kunde det være i Nærheden af din Hjemmen,“ fortsatte Søren.

Simon lo'r paa rystende Knæ op ad den lange Stige lige til Møeningen og stinede sønderud.

„A er alrød, det er gait fat,“ sa Simon med grædende Stemme. „Det klinkbrænder i Heden lige vesten for Huset; Vinden staar jo stik paa, og Lyngen er knajstør. Havde a endda været hjemme ved de Smaa!“

Han greb sit Haandværkstøj og stak i Løb ud mod den begyndende Brand. Han havde en god halv Mil at løbe, mest over Lyng og Knoldekjær. For at fremskynde Farten satte han sine Træsko fra sig under en Vidjebusk. Skjønt hans Knæer var hudløse og stive af flere Dages Omkravlen paa Laddet, løb han til en Begyndelse som en tolvaars Dreng med lange fjedrende Sæt. Kjærbunden gnyggede under ham og kastede ham hjælpende frem, nu og da fik han et af „Djævelsbids“ blaa Blomsterhoveder mellem Tærne, eller en skrækslagen Frø sendte ham en blank Straale hen over Vrister, saa det isned til Marv og Ben. Herved i Kjærlavningen kunde Branden ikke ses, men da han atter var kommen op paa den høje Hede, var den voxet til en ren forfærdende Udstrækning; nu var hans lille Hus helt henne i det; fem Minutters Løb endnu, og han saa de klare Flammer, der slikkede ovenud af Røghavet og tilsidst dannede en gylden, bugtet Linje, hvis Skjær blev stærkere og stærkere, som Soien nærmede sig Nedgangen.

Simons tunge Tøj var gjenneuløbet af Sved; hans Hjærte hamrede som et Stempel under den uldne Bul. Hans Fødder, der var fulde af „Stikker“ og Torn af Kjællingtand, blødte efter mangt et ondt Saar; men Simon hastede videre; nu var han kun nogle hundrede Alen fra Brandens yderste Udløbere; han lugtede allerede dens Røg og hørte her og der Flintesterene springe som Granater. Hans Øjne var halvt blindede af Anstrængelsen og den nedløbende Sved, men dog syntes han at skimte noget

som et flagrende Tørklæde bag en Hedebrøvsstak. Han var ikke naaet derhen, før en vildtudseende Kvindeskikkelse traadte ud i Lyngen foran ham og hvæsede:

„Godawten, bitte Simon! Og walkommen te! Det lader til, te du ren og bar har glemt mæ, men som du kan se derhen, har a ett heit glemt dæ!“

Kjællingen pegte ud mod Branden.

„Aa Herre Jesus, Grete, hvad har du gjort mæ!“ stønede Simon.

„Ja, a kom til at tabe en Glød lidt vesten din Hjemmen. Det kan jo ske for den bejst, naar én gaa over æ Lyng og ett har faaet æ Hytt sa' rett paa sin Pib. — Men skynd du dig nu hjem til Maren. Har hun faaet hendes Kævninger i æ Ovn, er a ræd for, de ska' bliv sveven!“

Under en Skoggerlatter, der lød som en Trommehvirvel under Aftenhimlen, satte Kjællingen i Løb ind over Heden. Noget af Taierens gamle Raseri var ved at ta Magten fra Simon; han tænkte paa at løbe efter hende og slaa hende til Jorden med et Nævestag; kun et Øjeblik, saa satte han i Løb hen mod Ildlinjen. Han var kommen for nær til Flammerne, hvor Røgen væltede sine kvælende Dyrer over ham; hostende og harkende trak han sig nu ud til Siden for at finde en Gjennemgang til Hytten. Men Ilden rasede i al sin Vælde, pisket frem af en strid Vind fra Nordvest. Flammernes vilde spidse Tunger omsikkede de brune Rafter og lod dem forsvinde under en Knasen, der lød helt øredøvende. Nu og da kom en Fiis fra en Flintesten syngende gennem Flammen som et Projektil. Simon rendte som en vanvittig. Nede i en vaad Lavning, der laa dækket af Røg, men hvor Ilden endnu ikke havde fundet hen, mødte han et gysende Syn: flere Hundrede vidskræmte Hugorme, der huggende og hvæsende puffede sig frem med løftede Nakker — i Retning bort fra Ilden. „Havde jeg endda nu haft mine Træsko!“ sukke Simon. Han var løben i Staa et Øjeblik. Han lyttede. Han tog ikke fejl: Det var Børn, hans små Børn, der skreg derinde bag Luerne! Havde Ilden maaske allerede naaet hans Hytte? Uden Sans for den Fare, han løb, styrtede han paa sine bare Fødder tværs gennem Ormenes vandrede Tog, hvert Øjeblik følte han Slaget af en klam Ormesvans om sine Ankler; et Par Gange syntes han

ogsaa, de huggede ham i Mælen; da gjorde han et Kast fremæfter paa flere Alen, mens hans Rygrad skjælvede.

Han var atter kommen helt om i Læet paa modsat Side uden at finde en Gjennemgang. Atter hørte han sine Smaa børns vandrifulde Graad; det gik som gloende Dolke igjennem hans Hjærte. Han betænkte sig ikke længere. Han skruede sig ind i den væltende Røg; det var, som om han puffede sig frem med Albuerne. Men nu mødte han Flammen, der snævrede og knasede langs Jorden og nu og da gjorde et kaadt Hop efter hans Knæ; men halvt fra Bevidstheden af Røg og Ophidselse gjorde han et næsten overmenneskeligt Spring; han kom virkelig bag ved Ildlinjen; men her laa den glohede Aske, der voldte ham større Smærte mod den nøgne Hud end tusinde Hugormebid. Han sprang, sprang, sprang! — indtil han naaede en Plef grønt Græs, som Ilden havde skaanet. Her standsede han et Sekund paa de nøgne Fødder, mens han spejdede hen for sig. Vinden drev nu et Øjeblik Røgen tilside, og han saa sit Hjem ligge uskadt midt i Røghavet. De faa Grønagre omkring Huset havde været det dækkende Skjold. Børnens Graad var kun Angstens.

— Da Simon saa sin Hustru staa ude paa Toften midt i den grædende Børneflok og med deres faa Sengklæder og øvrige Husgeraad spredt ud over Ageren, styrtede han uden Hensyn til sine Smærter hen over den glødende Grund, indtil han sank bevidstløs ned foran Hustruens Fod.

Simon fik et langt Sygeleje, før Huden lægtes paa hans forbrændte Ben; men han kom sig — „som ved et Mirakel,* sa den Læge, der heled hans Saar.